

Viktorija Šeina

JUOZAS GIRDZIJAUSKAS – EILĖTYRININKAS

Septintuoju-aštuntuoju dešimtmečiais pasirodžiusios Juozo Girdzijausko monografijos *Lietuvių eilėdara: Silabinės-toninės sistemos susiformavimas* (1966) ir *Lietuvių eilėdara: XX a.* (1979) yra kapitaliniai eilėtyros veikalai, suformavę šį mokslą kaip atskirą lietuvių literatūrologijos discipliną. Juozo Girdzijausko eilėtyrinė veikla plėtojosi sunkiu lituanistikos mokslui metu. Kandidatinę disertaciją tema *Lietuvių eilėdara: Silabinės-toninės sistemos susiformavimas* jis pradėjo įsisiūbavus Vilniaus universiteto lietuvių literatūros katedros „bylai“. Tiesiogiai Girdzijauskas šiuose įvykiuose nedalyvavo: tuomet dar studentas, aspirantas, jis iš šalies stebėjo katedros griovimą, mėgiamų dėstytojų Meilės Lukšienės, Vandos Zaborskaitės ir Irenos Kostkevičiūtės išvarymą iš katedros. Girdzijausko apsisprendimą atsidėti eilėtyrai didele dalimi lėmė ideologinė to meto situacija: dar studijų metais, rinkdamasis kursinių darbų temas iš Ostermejerio poetikos, Maironio eilėdaros, stengėsi išvengti prievartinio marksistinio metodo taikymo, klasių kovos analizės¹. Manė, kad imdamasis tyrinėti tokią specifinę literatūrologijos sritį kaip eilėdara, jis neprivalės meluoti ir taikytis prie tuometinės konjunktūros, o kartu bus apsaugotas nuo kaltinimų nacionalizmu. Vis dėlto, net ir tokia, atrodytų, neutrali kandidatinių disertacijos tema kai kuriems itin uoliems ideologinio grynumo sargams sukėlė abejonių. Kaip antai, 1962 m. pradžioje, svarstant aspiranto Girdzijausko disertacijos planą vyresnysis dėstytojas Jonas Zinkus dvejavo, „ar ne per daug vietos skiriama religinei literatūrai? Kažkaip pamirštama, kad Maironis buvo ir reakcingas“². Tąsųk apsiginti Girdzijauskui padėjo jo vadovas docentas Jurgis Lebedys. Kai po dešimties metų buvo suabejota daktaro disertacijos „idėjiniu grynumu“, apsiginti sekėsi daug sunkiau.

¹ Liudvikas Gadeikis, „Prisipažinimai apie meną ir mirtį: Pokalbis su profesoriumi Juozu Girdzijausku jo medinėje trobelėje tarp knygų“, *Lietuvos aidas*, 1995 07 07, Nr. 139, p. 13.

² VVU *Lietuvių literatūros katedros 1962 m. vasario 15 d. posėdžio protokolas Nr. 7*, 1962 metų Lietuvių literatūros katedros protokolai, lap. 8. Dokumentas saugomas Vilniaus universiteto archyve.

Kandidatinės disertacijos pagrindu parengta monografija *Lietuvių eilėdara: Silabinės-toninės sistemos susiformavimas* buvo visiškai naujas lietuvių eilėtyros mokslo etapas. Iki jos eilėtyrai skirtų darbų tebuvo vos vienas kitas: nespausdinta Marcelino Ročkos studija apie Kristijono Donelaičio hegzametrą, nebaigta Liudo Giros lietuvių eilėdaros raidos apžvalga. Pastabų apie eilėdarą būta Vinco Mykolaičio-Putino studijoje apie Martyną Mažvydą, Vandos Zaborskaitės knygoje *Eilėraščio menas* (1965). Girdzijausko veikalas iš esmės buvo pirmieji rimti žingsniai lietuvių eilėtyros srityje. Kandidatinės disertacijos temą pasiūlė Lebedys. Buvo nuspręsta, kad eilėdaros tyrinėjimus būtina pradėti nuo pat pradžios, nuo raštijos atsiradimo, Martyno Mažvydo *Katekizmo*. Nors tyrinėjimo centre yra silabinės-toninės sistemos susiformavimas, iš esmės aptariama visos senosios ir XIX amžiaus lietuvių literatūros eilėdara. Girdzijausko veikalas yra reikšmingas ne tik kaip istorinis tyrinėjimas, bet ir kaip teorinis darbas. Iki pasirodant šiai monografijai lietuvių literatūros moksle nebuvo nenusistovėjusi terminija, nesukurta vientisos eilėdaros sistemos. Pirmtakų neturėjusiam Girdzijauskui teko vienam pačiam brautis per teorinius eilėtyros brūzgnus, užsienio eilėdarininkų veikalų lavinoje pasirinkti lietuvių eilėdarai būdingas teorijas, atmesti jai svetimas. Profesoriaus žodžiais tariant, jam teko įveikti teorinį eilėdaros chaosą, susisteminti, suvienodinti lietuvių literatūros eilėdaros visumą³.

Teorinės dalies teiginiai Girdzijausko knygos įvadinėje dalyje iliustruojami Salomėjos Nėries eilėraščių analize. Čia demonstruojamą praktinę eilėdarinę analizę galėtume laikyti eilėdarinės eilėraščių analizės pradžiamokslu. Abi Girdzijausko monografijos yra ne tik istorinis eilėdaros raidos tyrinėjimas, bet iki šiol vienintelė lietuvių eilėdaros mokojoji priemonė studentams, filologams, mokytojams. Tiesa, aukštosiomis mokykloms Girdzijauskas parengė specialius adaptuotus leidinius: *Lietuvių eilėdara* (1967) ir *Eilėdara* (1980).

Beveik neturėdamas lietuviškų šaltinių, Girdzijauskas rėmėsi gausia kitakalbe teorine literatūra, kurią gauti anais laikais buvo gana sudėtinga. Jurgio Lebedžio, Meilės Lukšienės padedamas ir patariamasis, Girdzijauskas surinko, parsisiuntė iš užsienio, perskaitė visą anuomet įmanomą gauti eilėtyrinę literatūrą. Aptardama 1966 metų monografiją, Vanda Zaborskaitė jau tuomet akcentavo teorinį Girdzijausko pasi-

³ Profesoriaus Juozo Girdzijausko pasakojimas Viktorijai Šeinai 2005 04 12, autorės asmeninis archyvas.

rengimą, jo kaip eilėtyrininko kompetenciją: „J. Girdzijauskas yra gerai susipažinęs su eilėdaros tyrinėjimais mūsų krašte ir užsienyje; jo panaudotos literatūros sąrašė figūruoja naujausi veikalai, skirti antikos ir naujųjų laikų eilėdarai: rusų, lenkų ir čekų, vokiečių ir prancūzų. Šitoks platus mokslinis akiratis leidžia autoriui lietuvių eilėdarą tirti šių dienų mokslo reikalavimų lygyje“⁴. Regina Mikšytė taip pat pabrėžė Girdzijausko naudojamos teorinės literatūros gausą, „pradedant XVIII a. prozodijomis ir baigiant aktualiausiomis struktūralistinėmis studijomis“⁵.

Vienas svarbių Girdzijausko darbo išeities teiginių buvo apsisprendimas didžiausią reikšmę skirti vidinėms silabotoninės eilėdaros susiformavimo prielaidoms, „kadangi jos iki šiol beveik visai išleidžiamos iš akių, ir todėl silabinės-toninės eilėdaros įsigalėjimas XIX a. pabaigos lietuvių poezijoje atrodė daugiau išorinių įtakų rezultatas“⁶. Nors monografijoje esama lyginamojo tyrinėjimo, kaip antai, rašoma apie lenkų silabinės eilėdaros raidą, tačiau įtakų klausimas nėra pagrindinė darbo problema. Girdzijauskas įtikinamai įrodo, kad kiekvienos tautos poezijos eilėdara yra savita. Esama daugeliui tautų bendrų, pavyzdžiui, metrikos bruožų, tačiau kiekvienos tautos eiliuotos kalbos ritmas yra gana savitas, dar savitesnė yra melodika, o bene savičiausia – fonika.

Monografijoje sekama ilgaamžė lietuvių eiliuotos literatūros tradicija nuo Mažvydo iki Maironio. „„Lietuvių eilėdara“ – tai lyg didžiulė istorijos pamoka, rodanti, kokį sunkų kovos su medžiaga kelią yra nuėjusi mūsų poezija“, – teigia Zaborskaitė⁷.

Tyrinėdamas senosios raštijos eilėdaros istoriją, Girdzijauskas susidūrė su keletu sunkumų. Vienas jų – tas, kad nebuvo nustatyti lietuviškų verstinių giesmių originalai, nežinoma originalo eilėdaros sistema. Kitas – kad dar nebuvo nuosekliai ištyrinėta lietuvių akcentologijos raida, todėl abejonių kėlė senųjų raštų kirčiavimas bei tiesiogiai su juo susiję eilėdaros klausimai⁸. Pagaliau monografijos pasirodymo metu dar nebūta ir sistemingų liaudies dainų eilėdaros tyrinėjimų (Leonardo Saukos knyga *Lietuvių liaudies dainų eilėdara* pasirodė tik 1978 m.), kurie

⁴ Vanda Zaborskaitė, „Lietuvių eilėdaros istorija“, *Literatūra ir menas*, 1967 03 25, Nr. 12 (1062), p. 4.

⁵ Regina Mikšytė, „Puiki eilėdaros pradžia“, in: *Pergalė*, 1967, Nr. 6, p. 166.

⁶ Juozas Girdzijauskas, *Lietuvių eilėdara: Silabinės-toninės sistemos susiformavimas*, Vilnius: Vaga, 1966, p. 5.

⁷ Vanda Zaborskaitė, *op. cit.*

⁸ Juozas Girdzijauskas, *op. cit.*, p. 51–52.

būtų pravertę analizuojant XIX a. vidurio poezijos metriką⁹. Nepaisant šių kliūčių, Girdzijauskas padarė keletą rimtų atradimų, kurie pakeitė vėlesnę pagrindinių, lietuvių literatūros tradiciją formuojančių kūrinų traktuotę literatūros moksle. Kaip antai, skirtingai nei Mykolaitis-Putinas, Girdzijauskas Mažvydo prakalbą įrodinėja esant parašytą ne silabine, bet intonacine-sintaksine eilėdara. Rimtai įsigilinęs į Strazdo eilėdaros tyrinėjimą, autorius stebi dinaminės ir prasminės eilėraščio slinkties dermę, sprendžia sudėtingą klausimą: ar Strazdo eilėraščių tekstas buvo kuriamas kartu su melodija, ar melodija vėliau buvo derinama prie eiliuoto teksto? Čia Girdzijauskui neabejotinai pravertė muzikinis išsilavinimas¹⁰. Detalus Strazdo teksto ir melodijos tyrinėjimas leido Girdzijauskui daryti išvadą, kad Strazdas kūrė eilėraštį, kuriam jau vėliau buvo pritaikyta melodija.

Girdzijausko veikale yra pateikiama daug statistiniu metodu gautų rezultatų. Kaip antai, jis pateikia labai svarbių duomenų apie kirčiuotų ir nekirčiuotų skiemenų santykį lietuvių kalboje. Jo atlikti skaičiavimai rodo, kad „kirčiuotų skiemenų santykis su visais skiemenimis lietuvių kalboje apytikriai lygus 1:2,88“¹¹. Lygindamas šiuos skaičius su rusų ir vokiečių kalbų duomenimis, autorius sieja tai su dviskiemenių ar triskiemenių silabotoninių metrų dominavimu vienoje kurioje nacionalinės literatūros tradicijoje.

Visiškai naujas dalykas to meto lietuvių literatūros moksle buvo išsami, statistiniais duomenimis pagrįsta Maironio eilėdaros analizė. Aptardama Girdzijausko darbo braižą, Zaborskaitė išvelgia čia Lebedžio mokyklą: „Atidus, labai detalus medžiagos studijavimas, absoliuti pagarba faktui, preciziškas iki smulkmenų jo panaudojimas, neaukojant mažiausio tiesos trupinio bendrosios koncepcijos labui – štai tie bruožai, kuriuos esame pratę matyti filol. m. dr. J. Lebedžio darbuose ir kuriuos su malonumu randame jo buvusio aspiranto J. Girdzijausko knygoje“¹². Girdzijauskui puikiai pavyksta derinti statistinių skaičiavimų duomenis ir estetinės pagavos siūlomus eilėraščio interpretacijos būdus. Studija galėtų būti mokomąja

⁹ Regina Mikšytė, *op. cit.*, p. 166–167.

¹⁰ Prieš įstodamas į Vilniaus universiteto Istorijos ir filologijos fakultetą studijuoti liuanistikos (1953), Girdzijauskas mokėsi Juozo Tallat-Kelpšos muzikos mokykloje, pūtė tromboną. Profesorias Juozo Girdzijausko pasakojimas Viktorijai Šeinai 2005 04 12, autoreašmeninis archyvas.

¹¹ Juozas Girdzijauskas, *op. cit.*, p. 203.

¹² Vanda Zaborskaitė, *op. cit.*

priemone, kaip atliekama diskretiška, meninio eilėraščio kūno nežalojanti eilėdarinė analizė. 1979 metų monografijoje pasitelkiant palyginimus išdėstyta esminė Girdzijauskio eilėtyros metodologinė nuostata:

Eiliavimo technika neturi betarpiško ryšio su jo [eilėraščio – V.Š.] estetinė prasme, lygiai kaip ir plytų formos ar jų gamybos technologija dar nieko esmingo nepasako apie architektūros pastatą. Meninei kūrinio interpretacijai statistiniai duomenys padeda tik tada, kai gaunami aktualaus estetinio išgyvenimo pagrindū, kai jie yra to išgyvenimo analizės rezultatas. [...] Svarbu tiktai, kad estetinis išgyvenimas nebūtų prievarta lenkiamas prie tų išvadų, kurias gali siūlyti juo neparemti statistiniai duomenys. [...] Vadinasi, analizuodami eilėdarą, skiriame eiliavimo technikos ir jo estetikos problemas; jos yra susijusios, bet anaip tol nesutampa.¹³

Profesorius Lebedys savo mokinį ragino nesustoti pusiaukelėje ir daktaro disertacijoje pratęsti eilėdaros tyrinėjimus iki XX a. antrosios pusės, gyvenamojo meto. Tiesa, disertacija buvo ginama ir monografija *Lietuvių eilėdara: XX a.* pasirodė jau po profesoriaus Lebedžio mirties. Siekiant apsiginti daktaro disertaciją ir išleisti monografiją Girdzijauskui teko įveikti daugybę kliūčių. Tarpas, skyręs pirmąjį numatytą disertacijos gynimą nuo antrojo – šešeri metai; o monografija išėjo tik ketveri metai po to, kai rankraštis pirmą sykį buvo įteiktas „Vagos“ leidyklai. Per tą laiką Girdzijauskui teko koreguoti tekstą, atsakyti „ideologiškai nepatogių“ autorių, o dėl pasikeitusių disertacijų gynimo nuostatų išversti ją visą į rusų kalbą. Pagrindinis kliuvinys, dėl kurio disertacijos gynimas bei monografijos leidyba įstrigo 1975 m. buvo disertacijos dalys, skirtos anuomet nutylimiems autoriams Jonui Aisčiui ir Bernardui Brazdžioniui. Taisydamas disertaciją, Girdzijauskas atsisakė dalies teksto (dalis apie Aisčio ir Brazdžionio eilėdarą straipsnio pavidalu tepasirodė 1988 m.), teko įtraukti anksčiau disertacijoje neapartus autorius – Julijų Janonį, Vytautą Montvilą, Vladą Grybą, Vladą Mozūriūną. Tokiu būdu pasikeitė ir antrojo disertacijos varianto akcentai. Pirmajame variante tyrinėjimo centre buvo Sruoga, Putinas, Binkis, Aistis, Brazdžionis. Lietuvių literatūros istorijos samprata, šiuos poetus iškelianti kaip pagrindinius, eilėdarinę tradiciją formuojančius kūrėjus, prieštaravo anuomet sukurtai ideologizuotai lietuvių literatūros raidos vizijai. Dėl šios priežasties pirmą sykį spaudai įteikta monografija buvo tuoj pat sutriuškinta Juozo Stepšio recenzijos. Kai 1978 m. lietuvių literatūros katedroje buvo aptariamasi antrasis disertacijos variantas, Stepšys teigė: „nors nelaikau

¹³ Juozas Girdzijauskas, *Lietuvių eilėdara: XX a.*, Vilnius: Mokslas, 1979, p. 16–17.

savęs kompetentingu eilėdaros klausimais, bet aname variante J. Girdzijauskas pervertino priimtą lietuvių literatūros teorijos koncepciją. Dabar tų trūkumų nėra. [...] Darbas sukoordinuotas ir priimta lietuvių literatūros mokslo koncepcija“¹⁴. Daktaro disertacijos gynimo bei leidybines monografijos peripetijas Profesorius yra aprašęs jubiliejiname, Vilniaus universiteto Lietuvių literatūros katedros šešiasdešimtmečiui skirtame leidinyje¹⁵. Akivaizdu, kad esant laisvesnėms darbo sąlygoms, Girdzijausko monografija būtų buvusi išsamesnė; be Aisčio ir Brazdžionio, į ją būtų pakliuvę ir išeivijos poetų eilėdaros tyrinėjimai.

Girdzijausko atliktas darbas tiriant XX a. lietuvių eilėdarą dabar atrodo sunkiai įmanomas atlikti vienam žmogui, ypač turint omeny, kad ir elektroninis statistinių duomenų skaičiavimas aštuntajame dešimtmetyje stipriai skyrėsi nuo dabartinių kompiuterių galimybių. „Iš 542 rinkinių, atmetus visai menkaverčius, išanalizuoti 463 rinkiniai (163 autorių) – iš viso daugiau kaip 20 000 eilėraščių.“¹⁶ Šio straipsnio autorei yra tekę matyti disertacijos parengiamojo darbo juodraščius – didelę šūsnį smulkia Profesoriaus rašysena prirašytų plonų mokyklinių sąsiuvinų. Visi pagrindinių XX a. poetų išleistų eilėraščių rinkinių tekstai čia paversti metrinėmis išklotinėmis, užfiksuotos jų rimų kombinacijos ir kita. Sunku net įsivaizduoti, kiek laiko, kruopštaus „juodo“ darbo pareikalavo disertacijoje daromos išvados apie XX a. lietuvių eilėdaros raidą. Profesoriaus mokinys Petras Skirmantas prisimena:

Be pagrindinio disertacijos teksto, gynimui buvo pateiktas daugiau kaip 500 puslapių priedų tomas, kuriame sukauptas milžiniškas unikalios, nepaprastai vertingos informacijos apie XX a. mūsų poezijos kalbą kiekis. Kaip pabrėžė oficialusis disertacijos oponentas, filologijos daktaras V. Kubilius, panašios apimties informaciją paprastai renka ištisi mokslo darbuotojų kolektyvai, sektoriai ar net institutai. O čia viskas, per dvidešimt tūkstančių tekstų, iščiupinėta vieno žmogaus rankų.¹⁷

Girdzijausko monografija yra nepaprastai vertinga čia sukauptos informacijos kiekiu. Autorius „tiksliai apskaičiavo kiekvienos knygos metrų bei

¹⁴ VVU *Lietuvių literatūros katedros 1978 m. birželio 19 d. posėdžio protokolas Nr. 208*, Lietuvių literatūros katedros posėdžių protokolai. Pradėta 1976 m. vasario 23 d. Baigta 1979 m. gruodžio 29 d. Lap. 84. Dokumentas saugomas Vilniaus universiteto archyve.

¹⁵ „Atsakymai į anketą“, in: *Vilniaus universiteto Lietuvių literatūros katedra 1940–2000*, sudarė Giedrius Viliūnas, (*Fontes historiae Universitatis Vilmensis*), Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2002, p. 228–246.

¹⁶ Juozas Girdzijauskas, *op. cit.*, p. 3.

¹⁷ Petras Skirmantas, „Mano mokytojas“, in: *Nemunas*, 1982, Nr. 10, p. 36.

rimų rūšis, nustatė pamečiui metrikos formų statistiką. Kiekvieno žymesnio poeto eilėdarą apibūdino skaičių lentelėmis – kiek silabotoninių metrų, kiek sinkopio, kiek verlibro¹⁸. Ši informacija nėra savitikslių, ji reikalinga siekiant išryškinti estetinę eilėdaros reikšmę. Kita vertus, šie skaičiavimai leidžia matyti bendrą vieno kurio poeto ar konkretaus meto lietuvių eilėdaros situaciją. Matant bendrąjį eilėdaros formų kontekstą, lengviau spęsti apie vieno kurio teksto ar autoriaus eilėdaros specifiką, jos tradiciškumą ar novatoriškumą. Be to, darbe esama statistinių duomenų apie lietuvių grožinės prozos žodžių (sintagmų) dinamiinių formų ir tarpkirtinių intervalų dažnumų pasiskirstymą procentais. Turėdamas šiuos duomenis, autorius gali stebėti, kokias bendrasias kalbos dinamikos tendencijas eiliuota kalba labiau išryškina, o kurias prislopina, „užtušuoja“¹⁹.

Kitas svarbus monografijos nuopelnas, kad joje pirmą sykį sistemingai aprašytos XX a. antrosios pusės lietuvių poezijoje beišgalinčios eilėdaros sistemos – sinkopis ir verlibras. Įsidėmėtina, kad iki šios monografijos pasirodymo, dabar toks įprastas ir visuotinai vartojamas sinkopio terminas lietuvių literatūros moksle apskritai neegzistavo (iki tol vartotas iš rusų eilėtyrininkų pasiskolintas „dolnikas“). 1974 m. Lietuvių literatūros katedroje svarstant parengtą pirmąjį Girdzijausko disertacijos variantą, Donatas Sauka pasiūlęs jam pagalvoti apie „dolniko“ sulietuvinimą²⁰. Girdzijausko žodžiais tariant, sinkopis „buvo sugalvotas, atsižvelgiant į šio eiliavimo psichologinį efektą, panašų į sinkopės ritminį efektą muzikoje. [...] Patį terminą *sinkopis*, padarytą iš *sinkopė*, pasiūlė Kęstutis Nastopka“²¹. Girdzijauskas ne tik sugalvojo patį terminą, apibrėžė jo sąvoką, bet ir pasiūlė sinkopio bei verlibro tipologiją, skyrimo į įvairius jų porūšius sistemą.

Anot Irenos Slavinskaitės, Girdzijausko monografija skaitoma lėtai, įsigilinant į visas detales, lenteles ir pavyzdžius, jame gausu teorinių žinių. Be to, monografijoje siūlomos daugelio chrestomatinių eiliuotų tekstų perskaitymo galimybės aktualizuoja juos, suintensyvina, o kartu paaiškina estetinį jų poveikį skaitytojui²².

¹⁸ Vytautas Kubilius, „Dvi disertacijos apie poetikos meną“, in: *Pergalė*, 1982, Nr. 11, p. 185.

¹⁹ Juozas Girdzijauskas, *op. cit.*, p.160–162.

²⁰ VVU Lietuvių literatūros katedros 1974 m. kovo 12 d. posėdžio protokolas Nr. 173, Lietuvių literatūros katedros posėdžių protokolai. Pradėta 1972 m. kovo 20 d. Baigta 1975 m. gruodžio 24 d. Lap. 76. Dokumentas saugomas Vilniaus universiteto archyve.

²¹ Juozas Girdzijauskas, *op. cit.*, p. 203, išnaša.

²² Irena Slavinskaitė, „Eilėtyros laukuose“, *Literatūra ir menas*, 1980 01 12, Nr. 2 (1828), p. 7.

Abi *Lietuvių eilėdaros* dalys kartu su Leonardo Saukos knyga *Lietuvių liaudies dainų eilėdara* (1978) atkuria lietuvių eilėdaros raidos istoriją nuo jos ištakų – tautosakos, raštijos pradžios – ir tęsia iki XX a. antros pusės poezijos eilėdaros tyrinėjimų. Savo monografijomis Girdzijauskas įsteigė lietuvių eilėtyros tradiciją, kurios poveikyje plėtojosi vėlesni kitų autorių tyrinėjimai. Anuometiniam skaitytojui Girdzijausko monografija buvo bene vienintelis šaltinis, kuriame jis galėjo rasti lietuvių kalbos, poetikos specifikos paisančią eilėdaros terminų sampratą. Šiandienos studentams nebereikia vargti ir ieškoti vienos ar kitos sąvokos aiškinimo Girdzijausko knygoje, jie gali pasitikrinti jo reikšmę eilėdarai skirtingame *Literatūros terminų žodyno* antrajame sąsiuvinyje (1998), *Lietuvių literatūros enciklopedijoje* (2001). Beje, minėtą žodyno dalį bei visus su eilėdara susijusius enciklopedijos skyrelius parašė taip pat Girdzijauskas.

Be minėtų leidinių lietuvių eilėtyros mokslui svarbi taip pat Girdzijausko parengta antologija *Lietuvių poetikos pradmenys* (1985). Šiame *Versmių* serijos leidinyje surinkti visi senieji lietuvių poetikos tyrinėjimai, pradedant XVII a., Danieliaus Kleino „Naujų giesmių knygų“ pratarme, baigiant XIX a. pabaiga, Vinco Kudirkos „Tiesomis eilėms rašyti“. O kokie autoriai pakliūs į ateities *Lietuvių eilėdaros tyrinėjimų* antologiją? Kol kas lietuvių poezijos eilėdarą rimtai tėra tyrinėjęs vienintelis Girdzijauskas, specialiomis jos šakomis – fonika bei eiliuotų tekstų vertimo problemomis – yra domėjęsi jo disertantai, Petras Skirmantas ir Dalia Vabalienė²³. Tačiau pastarieji vėliau eilėdaros tyrinėjimų netęsė. Nuo aštuntojo dešimtmečio pabaigos lietuvių eilėtyros tyrinėjimai prigeso. Galbūt čia kaltas atslūgęs eilėtyros mokslo populiarumas (jo pakilimas rusų, lenkų ir čekų literatūrose buvo stipriai juntamas septintuoju-aštuntuoju XX a. dešimtmečiais), o gal neatsiranda pasiryžėlio tęsti sunkų, daug laiko, kruopštumo bei specialių gabumų reikalaujantį eilėtyrininko darbą.

Įteikta 2005 05 06
Parengta 2005 05 16

²³ Petras Skirmantas, „Poetinės kalbos garsyno kiekybinės ypatybės ir jų interpretacija“, in: *Literatūra*, Nr. 16 (1), 1974, p. 63–79; Idem, „Fonika ir supersegmentinis kalbos lygmuo“, in: *Literatūra*, Nr. 20 (1), 1978, p. 37–49; Dalia Vabalienė, „Eilėdara vertimo problematikoje“, in: *Meninio vertimo problemos*, sudarė Eugenijus Matuzevičius, Arvydas Valionis, Vilnius: Vaga, 1980, p. 111–130.

JUOZAS GIRDZIJAUSKAS ALS VERSLEHRER

Zusammenfassung

Monographien von Juozas Girdzijauskas *Litauische Verslehre: Herausbildung der akzentuierenden Dichtung* (1966) und *Litauische Verslehre im 20. Jh.* (1979) sind die grundlegenden Werke der litauischen Versgeschichte. Girdzijauskas verfasste und verankerte die Terminologie sowie die einheitliche System der litauischen Verslehre. Da es damals keine litauischen wissenschaftlichen Quellen gab, benutzte Girdzijauskas die zahlreiche fremdsprachige theoretische Literatur, die in der sowjetischen Zeit nicht einfach zu bekommen war. Die beiden Teile von *Litauische Verslehre* rekonstruieren die Versgeschichte seit ihre Ursprung, Anfang des Schrifttums, bis zur zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts. In seinen Monographien häufte Girdzijauskas die zahlreiche wertvolle Information an: er stellte ein Versfuß- und Reimschemata von jedem Versbuch auf. Die wissenschaftlichen Werke von Juozas Girdzijauskas bildeten die Verslehre als eine selbständige Disziplin der litauischen Literaturwissenschaft heraus. Bis jetzt gilt Girdzijauskas als der einzige litauische Gelehrte, der die litauische Versgeschichte gründlich forschte.